

Prosinec

Prosinec je zimní měsíc spojený s nejkratším dnem a nejdelsí nocí. Ovšem platí to nejen pro člověka, ale i pro včely. Magickým dnem je slunovrat 22. prosince.

Pro většinu matek je to signál k začátku kladení po podzimní přestávce. Pokud jsou teploty pod bodem mrazu, kladení ustává. Pokud přijde vánoční a novoroční oteplení, včelstva zakládají plodové plochy, i když tedy jen malé, kde musí udržovat teplotu kolem 34 °C, což je pro včelstvo náročné a vzhledem k počtu vychovaných mladých včel výrazně neefektivní. Je to možné přechíst na podložce, kde najdeme vyhozené larvy či kukly v důsledku toho, že se včelstvo snaží zredukovat plod. Pamatuji si, že v některých posledních teplých zimách včelstva proploďovala v lednu významné množství zásob.

Co se proti tomu dá dělat? Určitou naději, že toto nenastane, poskytuje vzdušné zimování s velkým česnem chráněným proti vniknutí hlodavců.

V posledních letech drtivá většina včelařů používá podložky z umělohmotné fólie. Zkusme tedy zhodnotit jejich používání v zimních měsících, zejména pak při odběru zimní mčeli. Při odběru koncem ledna jsou na podložce spolu s mčelí i loužičky vody nebo spíše kousky ledu. Odběr se tak komplikuje a měl často může být vlhká nebo i přímo mokrá. Už dlouho používám podložky z kartonu o hmotnosti 200–250 gramů na čtvereční metr. Papír podložky vlhkost nasaje a měl je pak relativně suchá. Vícevrstevná lepenka se vlivem vlhkosti rozlepuje. Naproti tomu

podložka z kartonu vydrží i několik let a z hlediska nákladů je výrazně levnější.

V prosinci provádíme třetí podzimní ošetření Varidolem 125 mg nebo M-1 AER, zpravidla aerosolem z acetonového roztoku vyvíječem aerosolu VAT 1a nebo starším VAT OC. S fumigací se prakticky nedá počítat, protože teploty vzduchu jen výjimečně vystupují nad 10 °C. Vyvíječ VAT 1a je jediným schváleným veterinárním technickým prostředkem evidovaným u ÚSKVBL v Brně pro ošetření včelstev aerosolem. Poměrně se rozšířilo používání vyvíječů

Již dnes nebo nejpozději počátkem roku bychom měli mít jasno o úkolech, které bychom měli splnit pro úspěšné zvládnutí příštího roku

aerosolu pracujících na principu suché pyrolýzy. Parafinový olej nebo petropal s účinnou látkou je vstříkovan do trubičky rozžhavené na teplotu 700–800 °C a dochází k rozkladu směsi bez přístupu vzduchu – pyrolýze. Vznikne plynová substance o velkém objemu s obsahem aerosolových částic a v podobě oblaku mlhy opouští přístroj.

Zmíním se nejprve o Furetu vyráběném v Itálii. Začal se vyrábět pro ošetřování

uzavřených prostorů, jako jsou skleníky, sklady apod. Minimální teplota pro ošetření včelstev podle návodu je 8 °C. Při prvních aerosolových pokusech jsme s tímto přístrojem pracovali a při počítání roztočů na podložkách jsme cítili pach nafty, zbytky po nedokonalé pyrolýze. V roce 2011 zdravotní ústav v Ústí nad Labem porovnal obsah škodlivin, které se měří v ovzduší, s dýmem z fumigačních proužků. Obsah aromatických škodlivin ve výdechu z Fureta byl stokrát vyšší než u dýmu z fumigačního proužku. Asi před pěti lety jsem zkoušel přístroj pracující na podobném principu jako Fureto s aplikací roztoku účinné látky ve vodě s tím, že se netvoří škodlivé zplodiny. Porovnával jsem pokusně účinnost tohoto přístroje s fumigací při teplotě 11 °C a jeho účinnost dosáhla 45 % účinnosti fumigace.

Součástí podzimních opatření proti varroáze je ometení podložek asi týden po posledním ošetření a čtyři týdny před odběrem zimní mčeli. Tuto ometenou měl můžeme využít jako vzorek pro vyšetření na přítomnost původce moru včelího plodu. Vyšetření platí 12 kalendářních měsíců, tedy prakticky celý příští rok. Laboratoře mají v tomto období méně práce, a termín pro dodání výsledku je tedy krátký. Protokol o negativním výsledku vyšetření na mor plodu potřebují všichni, kdo chtějí přesunovat včelstva, prodávat oddělky apod. mimo katastr obce trvalého stano- viště včelstev.

Prosinec je také vhodné období pro vyhodnocení našeho včelařského provozu v pomalu končícím roce. Asi každý bude hodnotit trochu jinak, ale prestižním hodnocením každého včelaře bude asi průměrný výnos mezi ze včelstva, ostatně je to jeden ze stěžejních důvodů, proč včely chováme. Na svých přednáškách uvádím tři výnosy: 15–18 kg, 35–50 kg a nakonec 70–100 kg. První výnos je výsledkem statistického šetření a je v mnoha případech škoda, že včelaři jej uměle snižují. Pokud by došlo k nějakým škodám na včelstvech a měly by se vyčíslovat případné ztráty, pak pro objektivní posouzení chybí podklady. To platí i pro případné řízení u soudu. Dnes máme v CIS statistická data na jednotlivce, zveřejňování výnosu není povinné. Je na rozhodnutí každého, co tam uvede. Výnos 35–50 kg na včelstvo je takzvaný ekonomický výnos, který v podstatě pokrývá náklady včelaře, když v nich vedle materiálu zohledníme i pracovní čas ohodnocený průměrným platem s povinnými odvody. Ekonomický výnos slouží ke stanovení hranice rentability včelařského provozu.

A výnos 70–100 kg je pak špičkový a znám mnoho včelařů, kteří ho dosahují, i když ne každoročně. Chovají kraňskou včelu a tyto výnosy jsou důkazem, že pokud jsou včelstva zdravá a mají dostatek snůškových zdrojů, jsou schopna podávat špičkové výnosy. Není nutné hledat nová plemena a zamořovat krajinu kříženci, kteří mohou být agresivní.

Již dnes nebo nejpozději počátkem roku bychom měli mít jasno o úkolech, které bychom měli splnit pro úspěšné zvládnutí příštího roku. Promysleme si, co všechno musíme v průběhu roku postupně vyřešit, s dostatečnou časovou rezervou, abychom nic nemuseli řešit v časové tísní nebo abychom dokonce něco nestihli připravit včas. V takových případech je to často na úkor medného výnosu nebo zhoršení zdravotního stavu včel.

Zmiňme se jen o těch základních úkolech:

- preventivní dezinfekce nástavků a především úlových den
- dostatečné množství opravených a natřených nástavků
- příprava dostatečného množství nadrátkovaných rámků
- dostatečné množství mezistěn, nejlépe z vlastního vosku
- vhodný způsob uskladnění rezervních souší
- při chovu matek vytipování včelstev k odběru plemeniva
- pomůcky pro získávání a skladování medu
- pomůcky pro letní a podletní monitoring varroázy
- systém boje s varroázou v součinnosti s okolními včelaři
- opatření na doplnění zimních zásob

Vyvíječ aerosolu VAT 1a

V prosinci je již nutné počítat s tím, že v lednu až březnu se budou konat volební členské schůze a pak budou následovat okresní konference. Je výhodné vytipovat kandidáty na příslušné funkce a problematiku s nimi prodiskutovat. Kandidát musí

**Nehorším řešením
je vnutit funkci začátečníkovi,
protože ten ani nemůže tušit,
co si s ní má počít**

být schopen funkci vykovávat a ochoten se do práce zapojit. Řešit to až na volební schůzi je příliš pozdě, nenechávejte to na poslední chvíli. Nehorším řešením je vnutit funkci začátečníkovi, protože ten pochopitelně vlastně ani nemůže tušit, co si s ní takříkajíc má počít. Nejdůležitější jsou funkce jednatele, pokladníka, předsedy a nákazového referenta. Výhodou je, pokud jednatel pracuje v CIS.

Občas jsme svědky situací, kdy se nepodaří obsadit funkce v ZO, ta se následně zruší a přítomní členové to na schůzi odsouhlasí. Ale když se pak sejde rok s rokem, tak od bývalých členů slyšíme, že nedostávají časopis, že nemají žádné informace a že mají problémy se získáváním dotací, zajišťováním léčiv a podobně. A že jim nikdo nevysvětlil, co po zrušení organizace nastane. Přejí tedy všem funkcionářům, aby se jim úspěšně podařilo sestavit kandidátku výboru, který bude pokračovat v činnosti organizace.

Vážení včelaři, v červnu tohoto roku jsem byl požádán, abych dokončil Kalendárium v tomto roce. Snažil jsem psát o praktických problémech, které jsou pro nás aktuální, a doufám, že přečtení šesti článků letošního Kalendária vám aspoň něco dalo.

V roce 2020 vám všem přeji mnoho včelařských úspěchů a mnoho spokojenosti.

Dř. Ing. František Kamler